

Brunnsvik

Arkeologisk utredning inom fastigheten Brunnsvik 1:4,
Upplands-Bro kommun, Stockholms län

Kjell Andersson

Brunnsvik

Arkeologisk utredning inom fastigheten Brunnsvik 1:4,
Upplands-Bro kommun, Stockholms län

© Arkeologistik AB
Redaktionell bearbetning: Göran Wertwein

Upphovsrätt, om inget annat anges, enligt Creative
Commons licens CC BY. Villkor finns tillgänglig på
<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed sv>

Fastighetskartan: © Lantmäteriet MEDGIV-2020-8-
05762. Terrängkartan, samt GSD-Översiktskartan:
Lantmäteriet (CC0)

Stockholm 2025

Omslagsbild: Blommande slånärssnår inom den forna hagmarken.

Innehåll

Sammanfattning	7
Bakgrund	7
Topografi och fornlämningsmiljö	7
Syfte och målgrupper	7
Metod	7
Resultat	8
Utvärdering	8
Arkiv	9
Administrativa uppgifter	9

Figurförteckning

Figur 1. Utredningsområdets läge markerat på Översiktskartan.	6
Figur 2. Utredningsområdet, påträffade objekt samt närliggande fornlämningar markerade på Fastighetskartan.	6

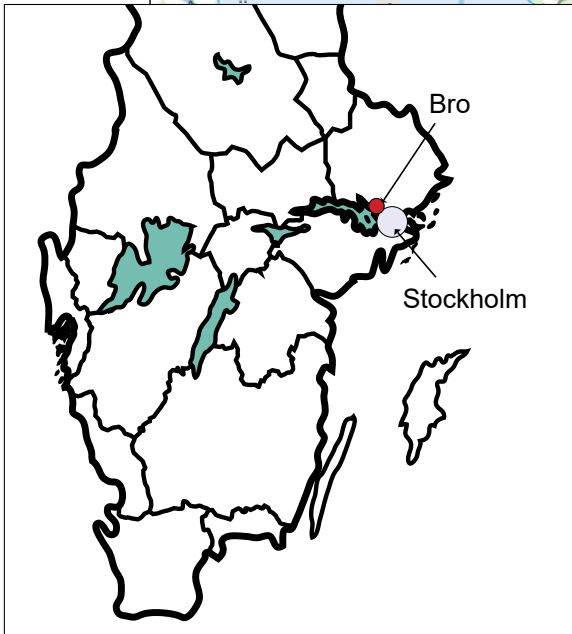
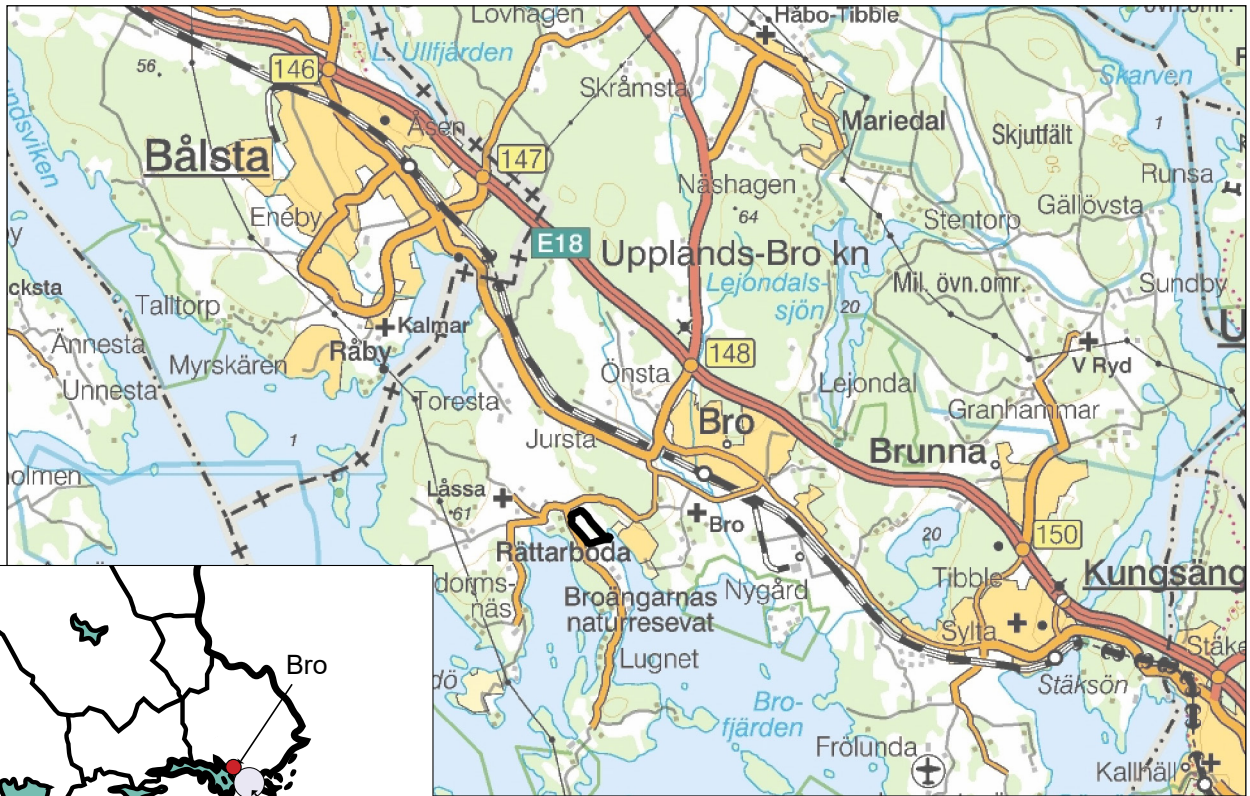

Fig 1. Utredningsområdets läge markerat med svart linje på Översigtskartan, skala 1:150 000.

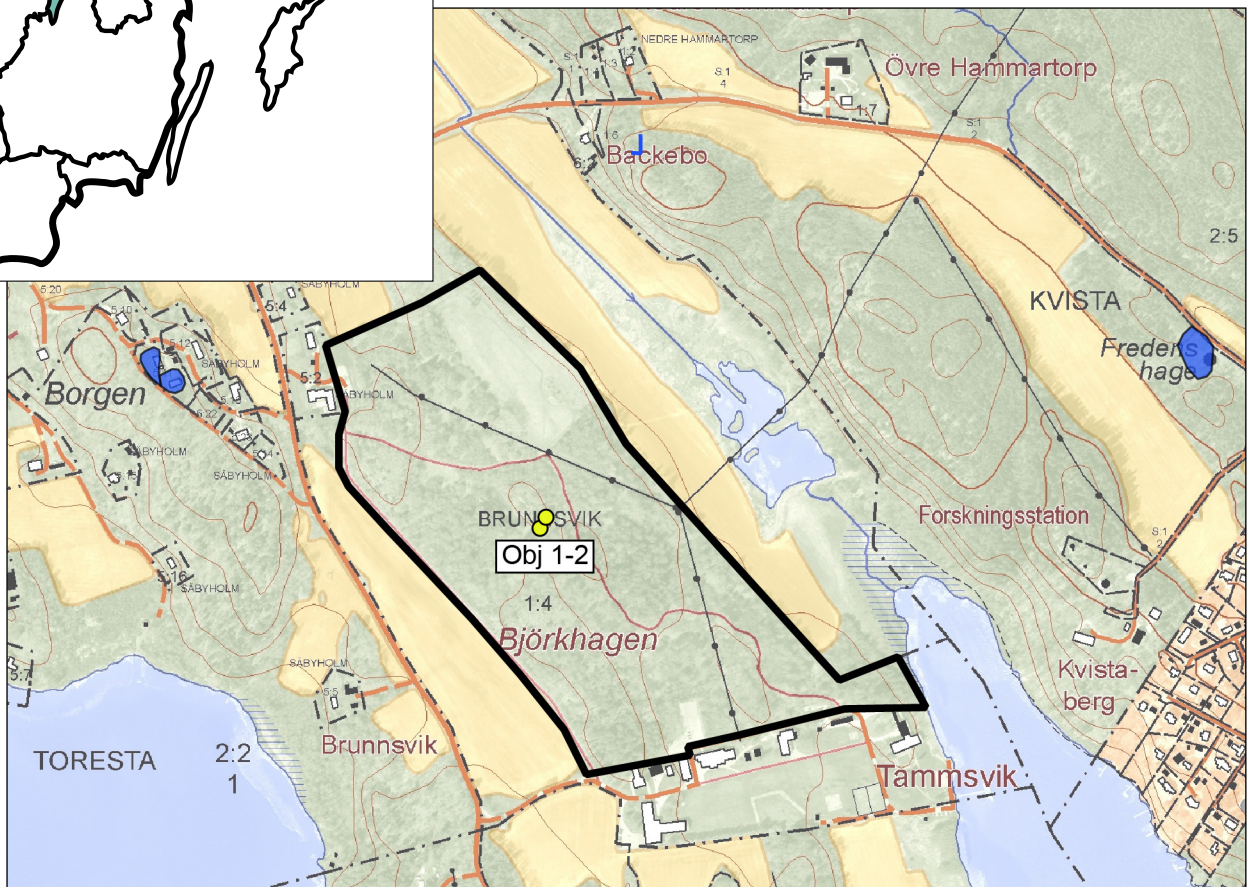

Fig 2. Utredningsområdet, påträffade objekt samt närliggande fornlämningar markerade på Fastighetskartan, skala 1:10 000.

Sammanfattning

Arkeologistik AB genomförde i början av maj 2025 en arkeologisk utredning av ett ca 21 hektar stort område inom fastigheten Brunnsvik 1:4 i Upplands-Bro kommun inför en planerad detaljplan. Uppdragsgivare var Upplands-Bro kommun.

Utredningsområdet dominerades av igenväxande tidigare hag- och åkermark med nivåer mellan ca 5 och 10 meter över havet. Inom området fanns också flera skogsbevuxta smala bergryggar i nordväst-sydöstlig riktning med nivåer upp till 15 meter över havet. Inga fornlämningar var kända inom området. Vid utredningens första etapp (arkiv- och kartstudier samt fältinventering) framkom inget av antikvariskt intresse, varför ytterligare utredningsinsatser (etapp 2) inte bedömdes vara nödvändiga.

Bakgrund

Upplands-Bro kommun planerar för detaljplan av ett ca 21 hektar stort område inom fastigheten Brunnsvik 1:4. Inom området finns inga kända fornlämningar, men i närområdet finns omfattande fornlämningsmiljöer. Länsstyrelsen har därför beslutat att en arkeologisk utredning ska utföras inom planområdet och tilldelat Arkeologistik AB att utföra den arkeologiska utredningen (Lst beslut 2025-03-18, dnr 61169-2024).

Arkeologistik genomförde den arkeologiska utredningen i slutet av april-början av maj 2025. Upplands-Bro kommun svarade för utredningskostnaderna.

Topografi och fornlämningsmiljö

Utredningsområdet, som på fastighetskartan benämns som Björkhagen, är beläget ca 3 kilometer västsydväst om Bro centrum och en dryg kilometer östsydöst om Låssa kyrka (figur 1 och 2). Området utgörs av ett skogsbevuxet impedimentområde omgivet av åkermark. Inom området finns flera låga och delvis moränklädda bergryggar i nordnordvästlig-sydsydöstlig riktning med

nivåer upp till ca 15 meter över havet. Bergryggarna omges av glaciallera med nivåer mellan ca 5 och 10 meter över havet (SGU). Området har under historisk tid troligen främst tjänat som hagmark, men områdets nordöstra del kom under senare delen av 1800-talet eller 1900-talets första hälft att odlas upp till åkermark. Den till utredningsområdets södra kant anslutande före detta herrgården Tammsvik anlades på 1910-talet.

Inga fornlämningar är kända inom utredningsområdet. Cirka 500 meter nordväst om området finns ett par osäkra stensättningar (L2016:6706 och L2016:6707) och öster om området, på andra sidan Kvistabergsviken, har tidigare ett röse funnits på ungefär samma avstånd (L2017:1092). På lite längre avstånd finns omfattande fornlämningsområden vid Låssa kyrka, Stora Ekeby/Sanda och kring tätorten Bro och Bro kyrka. Även vid Ådö i söder finns många fornlämningar registrerade.

Syfte och målgrupper

Syftet med den arkeologiska utredningen var att ta reda på om dittills okända fornlämningar berördes av det planerade arbetsföretaget. Utredningen skulle identifiera, motivera och antikvariskt bedöma nyupptäckta fornlämningar samt övriga kulturhistoriska lämningar. Nyupptäckta fornlämningar skulle preliminärt avgränsas inom utredningsområdet.

Resultatet från utredningen skulle kunna användas vid Länsstyrelsens fortsatta tillståndsprövning och utgöra underlag inför eventuella kommande arkeologiska åtgärder. Resultatet skulle också kunna användas som underlag i kommunens planering.

Målgrupper för den arkeologiska utredningen var främst Länsstyrelsen och Upplands-Bro kommun.

Metod

För att uppnå utredningens syfte skulle arbetet bestå av relevanta arkiv- och kartstudier samt fältinventering i en etapp 1. Beslut om eventuell etapp 2 med

utredningsgrävning skulle fattas efter avstämning med Länsstyrelsen. Arkiv- och kartstudierna har omfattat Kulturmiljöregistret, Antikvariskt-topografiska arkivet, Historiska museets fynddatabas och Lantmäteriets digitala kartarkiv. Fältinventeringen genomfördes av två arkeologer. Påträffade objekt beskrevs i text och mättes in med RTK-GPS. Översiktsbilder togs med digitalkamera.

Resultat

I lantmäteriets arkiv finns få kartor över det berörda området. Den enda storskaliga kartan är en arealavmätning upprättad 1782 över Säbyholmsgodset som omfattade Säbyholm, Torresta och Stora Ullevi säterier, Spånga, Lund och Brunnsvik frälsehemman samt Hammartorp (LMM 01-lås-7). Utredningsområdet utgjordes då av hagmark till Säbyholm och var indelat i sex särhågnade kohagar. Inom utredningsområdets sydöstra del fanns dock även en liten hage och en ängsvret tillhörande Brunnsvik. Förhållandena tycks ha varit de samma omkring 1860, då den häradsekonomiska kartan troligen upprättades (RAK J112-75-7). Hundra år senare hade hagmarkens nordöstra del odlats upp till åkermark och genom hagmarken löpte en brukningsväg i nordväst-sydöstlig riktning (J133-10I9a67). Ingen

av kartorna visar på att någon bebyggelse eller annan verksamhet har förekommit inom området.

Vid inventeringen visades stora delar av den forna hagmarken vara kraftig igenväxt med slånbärssnår och lövsly varför vissa ytor med ogenomträngliga snår helt fick släppas. Detta gällde framför allt de planare partierna mellan bergryggarna och som på många platser uppvisade spår efter att tidigare ha varit kultiverade. Troligen har delar av hagmarken odlats upp till äng eller åker under skilda tider. Vid inventeringen påträffades två röjningsrösen närmast centralt inom utredningsområdet (obj 1 och 2, figur 2). Röjningsrösen bedöms som sentida och har inte registreras i KMR. Inga ytterligare lämningar påträffades. Utifrån resultatet av arkiv- och kartstudierna och fältinventeringen bedömdes ytterligare utredningsinsatser (etapp 2) inte vara nödvändiga.

Utvärdering

Den arkeologiska utredningen genomfördes i enlighet med undersökningsplanen. Vid utredningens etapp 1 framkom inget av antikvariskt intresse, varför ytterligare utredningsinsatser (etapp 2) inte bedömdes vara motiverade.

Arkiv

Kulturmiljöregistret (KMR), Riksantikvarieämbetet

Lantmäterimyndigheternas arkiv (LMM), Lantmäteriet

Akt 01-läs-7. Stockholms län, Låssa socken, Brunnsvik. Arealavmätning, storskifte 1784.

Rikets allmänna kartverks arkiv (RAK), Lantmäteriet

Akt J112-75-. Häradsekonomiska kartan, blad Ådö, u.å.

Akt J133-10I9a67. Ekonomiska kartan, blad Bro, 1967.

Sveriges geologiska undersökning (SGU)

Administrativa uppgifter

Länsstyrelsens beslut, dnr	61169-2024
Beslutsdatum	2025-03-18
Fornreg uppdragsnummer	202500535
Arkeologistik, projektnr	AL 2025.8
Exploatör	Upplands-Bro kommun
Län	Stockholm
Kommun	Upplands-Bro
Fastighet	Brunnsvik 1:4
Landskap	Uppland
Socken	Låssa
Fornlämning	-
Typ av undersökning	Arkeologisk utredning
Omfattning	Inventerad yta ca 21 ha
Fältarbete	2 maj 2025
Personal	Kjell Andersson (projektledare), Göran Wertwein
Underkonsulter	-
Arkivmaterial	Utöver denna rapport föreligger inget arkivmaterial.
Fynd	Inga fynd påträffades.